

1.3

MIDDELALDER (ca. 1050-1500)

I middelalderen kæmpede kongen, kirken og adelen ofte mod hinanden om magten. Kongemagt og kirke kom dog med tiden til at hænge tættere sammen. Ud over denne udvikling i styreform var middelalderen også en periode med vigtige nyskabelser som Jyske Lov og Danmarkshistoriens værste pestepidemi, Den Sorte Død. Desuden blev hele Norden samlet i én union, Kalmarunionen.

1.3.1

MAGTKAMP MELLEM KONGE, ADEL OG KIRKE

Efter Knud den Stores død i 1035 fulgte en ustabil periode. En række danske konger blev myrdet, og det gjorde kongemagten svagere. For eksempel blev Knud den Hellige (1080-86) dræbt i Sankt Albani Kirke i Odense i 1086 af stormænd, der var de rigeste mænd i landet. Stormændene var utilfredse med, at de skulle betale bøder til kongen, hvis de ikke deltog i militærtjeneste. Mordet på kongen gjorde det klart, at kongerne for fremtiden kun kunne regere, hvis de lavede aftaler med stormændene. Disse aftaler udviklede sig til egentlige kontrakter om, hvordan magten skulle fordeles mellem kongen og stormændene. Disse kontrakter kaldtes håndfæstninger. Den sidste håndfæstning blev underskrevet af Frederik 3. i 1648. Den blev siden hen annulleret i forbindelse med indførelsen af det enevældige arvekongedømme i 1660-61.

De første mere end 100 år efter, at Harald Blåtand var blevet døbt som kristen, var kristendommen i Danmark underlagt ærkebiskoppen i Hamborg-Bremen i Tyskland, som de tyske kejsere havde stor indflydelse på. Dette svækkede den danske konge og dermed Danmarks selvstændighed. Men i løbet af 1000-tallet opstod en selvstændig dansk kirke. Den var inddelt i otte stifter, det vil sige geografiske områder, der var administreret af kirken med en biskop som øverste leder.

Bispestav som biskopperne bar i middelalderen som et symbol på deres magt. Foto: Nationalmuseet.